

מן השרידים אשר ה' קורא בס היה הצדיק הנסתר המופלא הרה"ק רבי ישכר בעריש חסיד, דמות של חד מצדיקי קמאי, עובד ה' בסילודין, אשר את מרבית פעולותיו בקודש הסתיר מעין כל חי והם לא נודעו לדורות. אך המעט מן המעט שהתגלה על ידי בני דורו וסופר לדורות הבאים, מגלה מעט מהקדושה הנוראה אשר אפופוה בכל מפעלותיו.

מתולדות רבי ישכר בעריש חסיד

בכפר קטן התגורר החסיד המופלא רבי בעריש חסיד, אביו היה נקרא רבי בנימין. יחוסו עולה למעלה בקודש עד רבותינו בעל ה'לבוש', והגאון המהרש"ל. עוסק הוא בתורה בימים ובלילות, ופומיה לא הווה פסיק מגירסא. בני דורו העידו עליו כי היה גומל חסידים כאברהם אבינו, ודף שלום כאהרן הכהן, ענוותן כהלל הזקן, ואת כל חיותו שאב מעסק התורה.

את פרנסתו הביאה זוגתו הצדקנית אשר עסקה בחכירת בית מציגה מהפריץ – מושל הכפר בו התגוררו. מדי חודש בחודשו היתה משלמת זוגתו של רבי בעריש, את דמי החכירה לפריץ, ומן המעט שנותר בידה היו ניזונים בני המשפחה. ההסדר הזה נמשך למשך תקופה ארוכה, עד לאותו היום.

באחד הימים הופיע הפריץ בבית המציגה, והודיע לזוגתו של רבי בעריש כי מהיום והלאה באם מעוניינת היא להמשיך לחכור את המקום, הרי שהוא דורש לשוחח עם בעלה – רבי בעריש. ניסתה האשה להסביר כי בעלה לומד במשך כל היום ואינו יכול לבטל מלימודו. אך הדברים נפלו על אזנים ערלות. אינו מקבל את דמי השכירות, ללא שיראה תחילה את פני רבי בעריש – בעלה. נאלץ רבי בעריש שלא בטובתו לבוא אל הפריץ, ישב עמו הפריץ וסח עמו על הא ועל דא, ונהנה מאוד לשמוע מחכמתו של היהודי. בסופה של שיחה, העלה הפריץ בקשה תמוהה ומשונה, מבקש אני, אמר, 'כי תמכור לי חלק קטן מן העולם' הבא שלך', חתם הפריץ את בקשתו בפני רבי בעריש הנדהם.

חך רבי בעריש בדעתו, ולאחר מספר רגעים השיב: 'עלי להימלך בדעתי במשך שלשה ימים, ולאחריהם אענה תשובה לכבוד הפריץ'.

כששב לביתו, הרהר רבי בעריש בדעתו ואמר: 'מה עשיתי', האם אחלוק את העולם הבא שלי עם גוי. צער רב הצטער כי נתן לפריץ מקום להבין כי הדבר הינו אפשרי. היה עלי לדחותו על הסף, פסק לעצמו.

עוד באותו לילה ארז רבי בעריש את מטלטליו ועקר את מקום מגוריו מאותה העיר, וכך עבר להתגורר בעיר קוטנא אשר בפולין.

תענית ארבעים השנים

כל ימיו אחז רבי בעריש במידת התשובה והפרישות, הוא התענה בתענית שנמשכה "ארבעים שנה", במהלכם התענה בימים ורק בדרת הלילה היה שובר את צומו, וגם אז לאחר שכללה את חוק תעניתו טועם

איש חסיד היה בקוטנא

היה מעט מן המעט בכדי להזין את גופו, ומכך היה שואב את כל חיותו. ככלותו את הסעודה היה פונה לנוס את תנומת הלילה, כשאותה היה קובע בדרך כלל בבית המדרש העירוני. למראשותיו היה מניח אבן קטנה, ועליה היה גם את תנומת הלילה הקצרה. בחצות לילה היה מקיץ משנתו, ומתחיל לבכות על החורבן באמירת 'תיקון חצות'.

מדי תקופה אף יוצא היה לערוך גלות, בהגיעו לעיירות ולמקומות ישוב מסתיר היה את זהותו מבני העיר, וכך שוהה היה שם באלמוניותו. בצאתו לדרך לא נטל עמו מאומה מלבד אותה אבן קטנה.

בית החיים היהודי בקוטנא לפני השואה

בית הקברות כיום

שכן מלבד רבי בעריש לא חזה בעוד מישהו הנכנס אל היער.

החליט השומר כי מוכרח הוא לדעת מה פשרו של הקול השני, ובלילה הקרוב המתין לרבי בעריש, ולפני שנכנס אל מעבה היער, נעמד השומר בדרכו, והבהיר לו כי לא יתן לו להיכנס פנימה, אם לא יגלה לו של מי קול הבכי השני. ניסה רבי בעריש להפטר ממנו, אך כשלא עלה בידו, גילה לשומר תוך שהוא מוציא ממנו הבטחה גמורה שלא יספר את הדברים לאיש, כי ירמיהו הנביא הוא שמקונן עמו יחידו על הר ציון ששם.

'השומר' לא שמר את הדבר לעצמו, ופירסם את הדבר באוזני בני העיר, שכמובן החלו להעריך ולכבד את רבי בעריש שבעתים.

תיקון חצות עם ירמיהו הנביא

כשהזקין רבי בעריש וקרב לשנות השיבה, לא היה יוצא מתחומי עירו – קוטנא, רק בשבתו שם המשיך את סדרי הנהגתו המופלאה. בחצות לילה היה קם משנתו בכדי לומר תיקון חצות.

ועל כך מסרו רושמי קורות חייו סיפור מפעים. מנהג קבוע עשה לעצמו לומר את ה'תיקון' בין היערות אשר סבבו את העיר, שם בינות לאילנות היה מתייחד עם קונו בצער החורבן. דבר יציאתו שהפך להיות דבר לילה בלילה, גרם לשומר היערות להרגיש כי מאן-דהוא פולש

מצבת "אבן"

כשקברו ימיו של רבי בעריש, זימן אליו את אנשי החברא קדישא, וציוו כי לאחר אריכות ימיו ושנותיו, יטלו את אותה אבן עליה ישן כל ימיו, וממנה יכינו את מצבת קברו. וכה נחרט על מצבתו: 'פ"נ בוצינא קדישא חסידא ופרישא מ' יששכר בעריש ב"ר בנימין'. לאחר פטירתו נעשה קברו לאבן שואבת, הדבר היה מקובל בין צאצאיו כי רבי בעריש הותיר בצוואתו, כי יוצאי יריכו עד עשרה דורות שיבואו ויתפללו על קברו יוושעו במה שיצטרכו. אכן נהוג היה בין יוצאי חלציו לבוא ולפקוד את המקום כפעם בפעם.

מצאצאי רבינו היה הרה"ק רבי אברהם מטשכנוב, אביו רבי רפאל מכפר פרדשענטשוב, היה בנו של רבי יחיאל איכל בנו של רבינו – רבי בעריש חסיד. בסוף ימיו כשחלה את חוליו, שלח שליחים שיעתירו ויתפללו לרפואתו על קבר זקנו.

אור גדול מאיר

הרה"ק רבי שמואל אבא מזיכלין התייחס גם הוא על צאצאי רבי בעריש. היה זה בעת שהתגוללה עליו מלכות הרשעה בעלילות שקר וכזב כי מורד במלכות הוא, העלילה כמובן התקבלה, ושליחים מאת הממשלה נשלחו לקחתו ולאסרו במאסר. בדרך נסיעתם חלפו דרך העיר קוטנא, ובדרך כל-שהיא פעלו לשחד את ראש השוטרים שיתיר לרבינו ללכת לבית הקברות דשם – להשתטח על קבר זקינו. כשהגיעו לבית הקברות, התיר ראש השוטרים לרדת מהעגלה לרגעים ספורים. ויהי לפלא שכן רבי שמואל אבא לא היה מעולם על קבר זקינו, והדבר היה ידוע כי מי שבא בפעם הראשונה לקבר רבינו, בלתי אפשרי שימצא את מקום קברו, אם לא שיראו לו את המקום ההוא, אך רבי שמואל אבא הלך מיד אל מקום הציון והתפלל שם במשך כמה רגעים. כששב לעגלה אמר למלווי כי פעל בקבר זקינו שלא ישב במאסר למשך זמן רב, ושיצא משפטו לאור. הוא אף אמר, כי מתחילה סבר לשאול את שומר בית הקברות איה מקום מנוחת זקינו, אך מיד כשהגיע למקום, ראה אור גדול מאיר ממקום אחד, והבין כי בוודאי שם צפון האבן הטוב והמאירה של רבינו מנוחתו כבוד.

מפתח אוצר הנשמות

רבי בעריש נחשב בעיני צדיקי הדורות כצדיק נשגב. הרבי רבי בונים מפשיסחא פעם גילה ואמר: בידו של רבי בעריש זקינו של הרה"ק רבי אברהם מטשכנוב, מצוי היה המפתח של 'אוצר ה'נשמות', ובגלל כן יכול היה לבחור נשמה קדושה כזו לנכדו. במסורת נמסר כי רבינו הבטיח קודם פטירתו כי אם חס ושלום יעלה בדעת איזה יהודי או יהודיה להמיר דת, יביאו לבנה עליה רשום שמו או שמה, ישימו על קברו ואז יפעל עבורם או שימותו או שיתחרט על כוונתו. ויענו ב"ד".

● ● ●

מקורות: דורות בישראל, רבי זאב ליפשיץ לרפ"ז גליקסמאן, צלוצא דאברהם, זכותא דאברהם, שיח שרפי קודש, להב אש.